

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий Інститут мистецтв

Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Спеціалізація «Реставрація творів образотворчого мистецтва»

Освітня програма «Образотворче мистецтво»

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація»

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Освітній рівень «Магістр»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 6 від “12” січня 2022 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Спеціалізація «Реставрація творів образотворчого мистецтва»
Викладачка	Попенюк Юлія Анатоліївна, кандидатка мистецтвознавства, асистентка кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
Контактний телефон викладачки	Попенюк Юлія Анатоліївна +380678112523
E-mail викладачки	yuliya.popenyuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний / Заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС 90
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри. Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту.
2. Анотація до курсу	
<p><u>Предметом вивчення навчальної дисципліни є основи реставрації станкового живопису, зокрема технологічні процеси спрямовані як на збереження творів мистецтва, так і на максимально можливе відновлення їхнього первісного вигляду, а також ряд консерваційних процесів, які, не змінюючи зовнішнього вигляду твору, запобігають його руйнуванню біологічними організмами і оберігають від втрат.</u></p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:</p> <p>I. Загальні принципи реставрації картин.</p> <p>II. Технологічні особливості і реставрація олійного живопису.</p> <p>Навчальна дисципліна вивчає реставраційні процеси, що сприяють продовженню життя творів та видалення пізніших записів з авторського живопису, що спотворюють авторський задум і знижують естетичну значущість пам'ятки, - зміцнення фарбового шару, левкасу (грунту) і пошкодженої дошки, видалення потемнілого шару оліфи або олійного лаку, видалення записів, тонування в разі потреби втрачених місць, нанесення захисного шару лаку.</p>	
3. Мета та цілі курсу	

Мета курсу полягає у вивченні теоретичних основ з реставраційної діяльності, а також бази понять та категорій, оволодіння технологічними знаннями, котрі є першоосновою для успішної професійної майстерності.

Завданнями, що стоять при викладанні дисципліни «Реставрація творів образотворчого мистецтва» є : вивчення методів дослідження в реставраційній справі, формування відповідального відношення до творів образотворчого мистецтва та безпечної діяльності в процесі роботи.

У разі успішного вивчення дисципліни поглиблюються знання з теорії живопису та правильної творчої художньої діяльності.

4. Загальні і фахові компетентності

Загальні компетентності:

- Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Фахові компетентності:

- Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах.
- Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально-предметної структури твору мистецтва.
- Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.
- Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

5. Програмні результати навчання

- Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
- Формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення.
- Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.
- Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого мистецтва, та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.
- Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

5. Організація навчання курсу				
Обсяг курсу		Загальна кількість годин		
Вид заняття				
лекції		10		
семінарські заняття / практичні / лабораторні		20		
самостійна робота		60		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
3 семестр	023Образотворче мистецтво, декорат ивне мистецтво, реставрація	2 курс	вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тематика курсу		лекції	зняття	сам.роб
Тема		кількість годин		
Модуль I. Загальні принципи реставрації картин.				
Тема 1. Загальні принципи реставрації картин.		1		4
Тема 2. Основні вимоги, що постають перед реставратором. Технологія живописного і консерваційного матеріалу. Консерваційні та реставраційні прийоми. Методи фізичного та хімічного дослідження.		1		4
Тема 3. Визначення стану картини перед реставрацією.		1		4
Тема 4. Характер ультрафіолетового випромінювання. Огляд картин в ультрафіолетовому світлі. Фотографування картин в ультрафіолетовому світлі.		1		4
Тема 5. Характерні ознаки інфрачервоного проміння. Фотографування в інфрачервоному промінні.		1		4
Тема 6. Властивості рентгенівських променів. Рентгенівський знімок. Дослідження картин рентгеном.		1		5

Тема 7. Документація процесів консервації та реставрації.	1	2	5
Модуль II. Технологічні особливості і реставрація олійного живопису.			
Тема 8. Олійний живопис на полотні, особливості письма, способи дослідження. Традиційні та сучасні матеріали живопису на полотні олійними фарбами. Сучасні захисні синтетичні лаки. Види біошкідників у олійному живопису та боротьба з ними.	1	2	5
Тема 9. Клей в реставраційних процесах. Рецепт простого клею на основі желатину. Способи використання клею. Технологічні операції відновлення порваного полотна та відновлення пошкоджених країв.	1	2	5
Тема 10. Місцеве закріплення фарбового шару в олійному живопису. Технологія місцевого закріплення фарбового шару в олійному живопису, основні відомості. Приклади застосування. Технологія загального укріплення фарбового шару.	1	4	5
Тема 11. Робота з живописним полотном. Робота з поверхнею фарбового шару в олійному живописі. Змивання забруднень в олійному живописі. Видалення лаку часткове та остаточне. Технологія виконання робіт.		4	5
Тема 12. Промивання та розчистка картин. Промивання та розчистка картин. Приклади застосування, вимоги. Промивання картин від поверхневих забруднень. Технологічна схема виконання робіт. Суміші для поверхневого очищення. Суміші для часткового видалення лаку. Знаття лаку.		4	5

Тема 13. Лакування. Лаки прості і комбіновані. Смоляний лак із верхнім восковим шаром. М'який смоляний лак з верхнім шаром олійного лаку. Лаковані темпері. Перелакування картин. Лакування пульверизатором. Неприпустимі способи лакування.		2	5
--	--	---	---

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Положення про рейтингове оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» розроблене на основі Закону України «Про вищу освіту» (№ 1556-VII), Статуту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».</p> <p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Оцінювання результатів навчання відбувається згідно положення «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» розміщеного на сайті університету: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2018/04/Poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-studentiv-2010.pdf. Семестровий (підсумковий) контроль з дисципліни «Основи реставрації творів станкового живопису» проводиться у формі екзамену. Екзамен передбачений в кінці 6 семестру. Навчання оцінюється за 100 бальною шкалою.</p> <table border="1" data-bbox="582 1523 1444 1870" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th colspan="3" style="text-align: left;">Шкали оцінювання</th> </tr> <tr> <th style="width: 25%;">Університетська</th> <th style="width: 50%;">національна</th> <th style="width: 25%;">Шкала ЄКТС</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90-100</td> <td rowspan="5" style="text-align: center;">зараховано</td> <td>A</td> </tr> <tr> <td>80-89</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>70-79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60-69</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>50-59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26-49</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">незараховано</td> <td>FX</td> </tr> <tr> <td>1-25</td> <td>F</td> </tr> </tbody> </table> <p><u>Оцінювання роботи студентів відбувається за допомогою перегляду.</u> Перегляд - це форма контролю вмінь і навчальних досягнень студентів, що полягає в експонуванні завершених робіт або відповідного етапу</p>	Шкали оцінювання			Університетська	національна	Шкала ЄКТС	90-100	зараховано	A	80-89	B	70-79	C	60-69	D	50-59	E	26-49	незараховано	FX	1-25	F
Шкали оцінювання																							
Університетська	національна	Шкала ЄКТС																					
90-100	зараховано	A																					
80-89		B																					
70-79		C																					
60-69		D																					
50-59		E																					
26-49	незараховано	FX																					
1-25		F																					

	<p>роботи. Вимоги до обсягів, форматів та інших параметрів робіт, що експонуються на перегляді, визначає викладач і обумовлює в робочій програмі навчальної дисципліни. Перегляд може бути проміжний і підсумковий.</p> <p>Проміжний перегляд проводить викладач навчальної дисципліни із залученням мінімум двох інших викладачів кафедри за профілем дисципліни.</p> <p>Спосіб експонування робіт на проміжному перегляді повинен бути достатнім для можливості об'єктивного оцінювання. Проміжний перегляд є відкритим і може проводитися за присутності студентів.</p> <p>Підсумковий перегляд проводиться з метою виявлення результатів і якості навчання з даної дисципліни, оцінки освітнього процесу на кафедрі та в Інституті загалом.</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання студентами доповіді на запропоновану тему (історичні відомості про походження живописних технік, технологія і матеріали, реставраційні процеси термінологія). Доповідь як одна з важливих форм самостійної навчальної діяльності студентів передбачає виклад і систематизацію матеріалу, авторську позицію при зіставленні різних точок зору.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Умови допуску до підсумкового контролю визначаються р. 5 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Для отримання позитивної підсумкової оцінки з дисципліни за семестр студенту необхідно набрати мінімум 50 балів.</p>
<p>7. Політика курсу</p>	
<p>Об'єктивне комплексне оцінювання дозволяє кожному студенту розкрити свій внутрішній потенціал, спонукає до самовдосконалення та стимулює бажання дотримування особистих досягнень, дає можливість відчувати успіх. Важливо оцінювати також те, як студент бере участь у навчальній діяльності - його активність на заняттях, спосіб спілкування з колегами, готовність до співпраці і прийняття відповідальності, дотримання правил обміну думками та інших норм поведінки на заняттях.</p> <p><u>Відвідування занять.</u> Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.</p> <p>Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску</p>	

заняття.

Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

<https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

8. Рекомендована література

1. Богданов Г. А. Реставрация станковой темперной живописи. Богданов. - М.: Изобразительное искусство, 2001. - 226 с.
2. Бобров Ю.Г. Консервация. Реставрация. Воссоздание. Вопросы терминологии // Художественное наследие. Хранение, исследование, реставрация. - Вып. 13. - М.: ВНИИР, 1990. - С. 5 - 17.
3. Жердзицький В. Є. Живопис. Техніка і технологія: навчальний посібник / В.Є.Жердзицький. – Х. : Колорит, 2006. – 327 с.
4. Зверев В.В. Об истоках и периодизации научной реставрации // Художественное наследие. Хранение, исследование, реставрация. - Вып. 9. - М.: ВНИИР, 1984. - С. 161-167.
5. Зверев В.В. О толковании о сновных терминов в научной реставрации // Художественное наследие. Хранение, исследование, реставрация. - Внеочер. вып. - М.: ВНИИР, 1989. - С. 44-60.
6. Иванова Е.Ю., Постернак О.П. Техника реставрации станковой масляной живописи. – М.: Индрик, 2005.
7. Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища. /Збірник офіційних документів. – К.: Істина, 2002. – 336 с.
8. Реставрация станковой темперной живописи : Учебник / Под ред. В.В. Филатова.- М.: Изобраз. искусство, 1986. – 264 с.: ил.
9. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації / Б. Сланський; авт. перед. та упоряд. І. Дорофієнко. – К.: Мистецтво, 2009. – 304 с. : іл.
10. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання / І.М. Туманов. – Львів: Аверс, 2010. – 496 с.

Викладачка Попенюк Ю.А.